

**THEATER
ROTTERDAM
MIDDEN
IN EEN
WERELDSTAD**

2. Het meerjarenbeleidsplan

2.1. Profiel: missie, visie, strategie

Ik heb het droombeeld van een theater in glas. Het staat midden in de stad, aan de rand van een groot plein. Als je op straat voorbijloopt, kan je naar binnen kijken en zien hoe er wordt gerepeteerd. Er werken acteurs, muzikanten, regisseurs, beeldend kunstenaars, choreografen. Stadsbewoners komen naar binnen, eigenen zich de ruimte toe, voelen zich mee verantwoordelijk voor wat er gemaakt wordt. Het theater in glas is een theater van vele disciplines, van verrassende verbindingen tussen kunst en maatschappij, van vele talen. De groepen en makers die hier werken, vormen een cluster van kristallen: soms klitten ze samen, werken ze aan een groot gezamenlijk project, dan weer spatten ze uit elkaar en maken ze eigen producties, allemaal met eigen kleuren, elk op een andere plek in het theater en in de stad.

(JOHAN SIMONS)

MISSIE Het is zover: THEATER ROTTERDAM is de nieuwe naam van het stadstheater voor Rotterdam; voor de fusie tussen het Ro Theater, Rotterdamse Schouwburg en Productiehuis Rotterdam en de vaste alliantiepartner Wunderbaum.

Theater Rotterdam produceert en programmeert grootstedelijk geïnspireerd, internationaal theater en ontwikkelt autonoom functionerend talent. We maken en tonen theater dat risico en discussie opzoekt. Dat doen we zowel in de grote zaal, op locatie in de stad als in de kleine en middenzaal. Onze voorstellingen hebben vaak een interdisciplinair, innovatief karakter.

Met een gezelschap dat bestaat uit verschillende theatermakers en gezelschappen kiezen we voor een nieuw model in Nederland. Producties van kunstenaars met naam en faam voor een groot publiek vangen de wind op, waardoor er luwte ontstaat voor jongere regisseurs en groepen en beginnende theatermakers, waarmee we intensieve ontwikkelingstrajecten opzetten. Onze missie bestaat er niet enkel uit deze voorstellingen te presenteren, maar ook de creatieprocessen en artistieke praktijk voor toeschouwers en stadsbewoners te ontsluiten en de dialoog daarover te faciliteren. Het eigen programma wordt aangevuld met een uitgebreide gastprogrammering, die het complementeert en ermee contrasteert.

Onze gehele programmering spreekt een groot en divers publiek aan op lokaal, nationaal en internationaal niveau. Theater Rotterdam neemt het publiek daarbij serieus: we beschouwen mogelijke toeschouwers niet als een abstracte entiteit die we met sluwe marketing kunnen omvormen tot klanten, maar als mensen waarmee we een waarachtig gesprek en een vertrouwensvolle relatie opbouwen.

VISIE Het zijn cruciale tijden voor Europa. Gedurende het jaar 2015 volgden de crisissituaties elkaar in ijtempo op: financiële, humanitaire, politieke. Ze lijken niet snel te zullen afnemen. Integendeel. Buurlanden reageren op onderling zeer verschillende manieren op de enorme uitdagingen van de huidige tijd. Het kleine, welgestelde Europa lijkt geen gemeenschappelijke waarden te hebben. De politieke en morele basis van onze eenheid wordt zwaar op de proef gesteld. De Europese crisis heeft voelbare gevolgen voor de grote steden in alle lidstaten.

Rotterdam heeft als de grootste havenstad van Europa altijd al één oog op zichzelf en één op de buitenwereld gericht. Rotterdam is een stad die bijzonder gevoelig is voor mondiale bewegingen in de economie en in de politiek. Het is een stad die soms hard en meedogenloos is, maar die tegelijk voortdurend in beweging is, die zichzelf onophoudelijk opnieuw uitvindt. Dat zie je aan de hoeveelheid start-ups, aan slimme interdisciplinaire samenwerkingen. Er zit snelheid en ambitie in Rotterdam. De renaissance van Rotterdam vindt echter op twee snelheden plaats. De gereanimeerde en gegentrificeerde stadskernen maken zich sociaal en economisch los van de rest van de stad – een ontwikkeling die we kritisch volgen.

Tussen het nieuwe Centraal Station en de Markthal, tussen knooppunten voor verkeer en handel, staat Theater Rotterdam, aan het Schouwburgplein. Even verder, bij de Witte de With, ligt ons andere gebouw, te midden van een cosmopolitische smeltkroes van culturen. Theater Rotterdam combineert een sterke stedelijke werking met een internationale voortrekkersrol en een artistieke avant-gardementaliteit. Het theater, de stad en de wereld staan voor ons in directe verbinding met elkaar. De urbane realiteit van Rotterdam, waarvan de helft van de inwoners een migratieachtergrond heeft en waarin evenveel moslims als katholieken wonen, is er één die globale thema's spiegelt. Deze realiteit nodigt uit om hardop en vrijuit te reflecteren op thema's als religie, arbeid, afkomst en toekomst.

We zien Theater Rotterdam als onze bijdrage aan de grootstedelijke dynamiek, de internationalisering en andere actuele ontwikkelingen in het theater, de herdefinitie van de publieke ruimte en de verbreding van het publiek. Theater Rotterdam beschouwt de stad als een ecosysteem waarin verschillende krachten met elkaar in dialoog zijn: economische, politieke, ecologische, sociale, religieuze, culturele en artistieke. In dit krachtveld willen we de stem van de kunst sterk laten klinken. We zijn een instituut voor de podiumkunsten met als basis: grote thema's en een onwrikbaar geloof in de kracht van de ontmoeting.

Theater Rotterdam heeft een internationaal profiel dat grensoverschrijdend samenwerkt met andere stadstheaters zoals NTGent, Volksbühne Berlin en Schauspielhaus Bochum. Het maakt voorstellingen voor een groot publiek, in de zaal en op locatie. Maar het werkt ook fijnmazig, met producties voor kleine zalen of op plekken in de stad. Theater Rotterdam is een plek voor talentontwikkeling van jonge makers, maar ook voor old masters die zich willen blijven vernieuwen. Theater Rotterdam brengt familievoorstellingen en een brede gastprogrammering, waarin de hele stad zich kan terugvinden.

Het gaat Theater Rotterdam om méér dan alleen maar theatervoorstellingen produceren of presenteren. Samen met stedelijke partners uit diverse sectoren werken we op vele manieren mee aan de beweging van transitie die momenteel in Rotterdam gaande is. We werken samen met prominente partners als de Erasmus Universiteit en University College. Onze sponsors zien we niet als louter commerciële partners. We gaan een inhoudelijk gesprek aan en beschouwen hen als belanghebbenden in de maatschappij. We zoeken deze wederzijdse besmetting tussen theater, stedelijke partners en burgers nog verder op. Daartoe organiseren we met buurtbewoners, bedrijven en verenigingen projecten die door hen worden gewenst.

Een goed voorbeeld is het 7SquareEndeavour-project, dat ons na aan het hart ligt. Dat is onze belofte voor een duurzaam Theater Rotterdam. Onze ambitie is een CO₂-neutrale bedrijfsvoering in 2030. Marktpartijen als Eneco, Dura Vermeer en Arcadis, maar ook Gemeente Rotterdam, kennisinstellingen en twee ministeries verbonden zich inmiddels in nieuw eigenaarschap met het Schouwburgplein als duurzame stadsruimte. Op ons initiatief verenigen deze partijen zich in dit project. We beogen een internationaal netwerk van 7 stadspaleizen met 7 stadstheaters in 7 wereldsteden. Theater Rotterdam maakt van schijnbaar utopische projecten een gemeenschappelijke realiteit.

STRATEGIE Het huis van Theater Rotterdam staat in één lijn met de stad Rotterdam en met de wereld:

1. Huis We kiezen voor een sterke dramaturgische kern als kloppend hart voor ons stadstheater. We koesteren en begeleiden jong talent, waarmee we langlopende trajecten aangaan. Eveneens produceren we nieuw werk van ervaren theatermakers van internationale allure. We moedigen aan tot cross-overpraktijken, tot innovatieve projecten, tot het aanboren van nieuwe groepen toeschouwers. We bewaken de diversiteit van het aanbod: elke Rotterdammer voelt zich door minstens een deel van het programma aangesproken.
2. Stad De diversiteit aan kleuren, verhalen, culturen en talenten die typisch is voor Rotterdam, zal in ons repertoire én in onze kantoren hun weerslag vinden. Onze makers laten zich door grootstedelijke thema's en maatschappelijke trends inspireren. Omgekeerd brengen we ons theater de stad in. Theater Rotterdam heeft diepe wortels en vele takken. We hebben talloze samenwerkingen met stedelijke organisaties, zowel binnen als buiten de kunsten. Theater Rotterdam plant talrijke locatieprojecten (in de haven en het station met Wunderbaum, bij voetbalclubs en lokale koren met Boogaardt/VanderSchoot, op de daken van Rotterdamse gebouwen met Marjolijn van Heemstra) en intensificeert samenwerkingen met verwante festivals zoals Operadagen Rotterdam, Motel Mozaïque en Circusstad Rotterdam.
3. Wereld Rotterdam is een wereldstad, Theater Rotterdam voelt zich betrokken met wat er zich globaal afspeelt. De verkiezing van de Amerikaanse president, de crash van de Chinese beurs, de Russische ondersteuning van een Syrische dictator: het beïnvloedt ons leven, onze medeburgers, onze toekomst, de stukken die we maken. Via de artistieke netwerken van Johan Simons, Bianca van der Schoot en Wunderbaum ontstaat er een internationaal platform tussen NTGent, Schauspielhaus Bochum, Volksbühne Berlin en Theater Rotterdam.

Dat stelt ons in staat grote namen uit de podiumsector naar Rotterdam te halen. Evenzeer laat het ons toe jonge makers en groepen in contact te brengen met buitenlandse circuits. Naast deze collega-stadstheaters zijn we nauw verbonden met Kaaitheater Brussel, Campo Gent, Bunker Ljubljana, Artsadmin Londen, Lift Londen, Kampnagel Hamburg, Thalia Theater Hamburg, La Villette Parijs, Maria Matos Teatro Municipal Lissabon.

Positionering en financiering

INVESTEREN IN DE GROTE ZAAL Vanuit onze positionering in het Nederlandse theaterbestel hechten we groot belang aan de ontwikkeling van het grote zaaltheater. Dat is de plek waar de podiumkunsten het publiek als collectief, als gemeenschap kunnen aanspreken. Omgekeerd voelt het publiek zich hier deel van een collectief. De grote zaal vraagt om grote thema's, om vraagstukken over de waarden die we delen. Acteurs vertegenwoordigen niet alleen personages, maar ideeën. De regisseur is dus veel meer dan een verhalenverteller: hij of zij kan discussies aanzwengelen en via een grote groep toeschouwers maatschappelijke beroering teweegbrengen. Met Johan Simons en Pieter Kramer hebben we twee regisseurs die elk op hun manier de grote zaal beheersen en hun kennis willen doorgeven; theatermakers in ons ensemble als Boogaardt/VanderSchoot, Erik Whien en Davy Pieters willen volop experimenteren met de mogelijkheden die onze grote zaal biedt.

PIJLER IN HET LANDELIJK BESTEL We verbinden het begrip 'grote zaal' evenwel niet met een crisisgevoel: het huidige Ro Theater scoorde in de jaren 2013 en 2014 het hoogst van alle BIS-gezelschappen in de eigen standplaats met 474 bezoekers gemiddeld per voorstelling (gevolgd door het Nationale Toneel met 374, en Toneelgroep Amsterdam met 309). Landelijk haalde het ook de hoogste gemiddelde bezetting van 414 bezoekers per voorstelling. De twee familievoorstellingen en *Madame Rosa* van het Nationale Toneel stonden in de top 3 met elk meer dan 25.000 bezoekers. Samen waren ze goed voor ca. 20% van het totaal aantal bezoeken aan een groot gemonteerde BIS-voorstelling. En zojuist is het 50.000ste kaartje verkocht voor *De Gelaarsde Poes*. De Rotterdamse Schouwburg behoort volgens hetzelfde onderzoek¹ over 2013-2014 tevens tot de top 3 theaters met het hoogste gemiddelde aantal bezoekers per voorstelling, namelijk 445; tegenover Amsterdam 333 en Den Haag 360.

¹ Bepeling theaters & schouw-
burgen door de 9 bis-toneel-
gezelschappen in 2013 én 2014,
NAPK, MARCUS COHEN, 2015

GROOT GEZELSCAP IN DE BIS Theater Rotterdam dient een aanvraag in als groot gezelschap in de BIS omdat dit de klasse is waarin we thuis horen. Met de komst van Johan Simons kunnen we, zo heeft hij als intendant van NTGent en de Münchner Kammerspiele afdoende bewezen, een nieuw publiek opbouwen, talent voor de grote zaal opleiden en meer inwoners van de stad bij cultuur betrekken. De verwachting is dat Rotterdam, Rijk en Europa gezamenlijk zullen optrekken in het waarmaken van de nieuwe ambities. Aan Rotterdam vraagt Theater Rotterdam een kapitaalimpuls van € 600.000.

Dit budget is als volgt opgebouwd: € 100.000 om de druk op de programmering te verminderen en één dag meer open te gaan (de schouwburg is op ma en di gesloten); € 200.000 om talentontwikkeling in de grote zaal te faciliteren; € 200.000 om onze positie als producent van internationaal topaanbod te claimen en € 100.000 voor Wunderbaum om meer op locatie te spelen.

2.2. Prestaties

TERUGBLIK Over de individuele prestaties zijn we zeer tevreden, zeker gezien de omvangrijke bezuinigingen. Ro Theater, Rotterdamse Schouwburg en Productiehuis Rotterdam verloren door het wegvallen van OCW en door een korting door de gemeente een bedrag van € 1,5 miljoen aan structurele subsidie.

Gezien de beknopte omvang van deze aanvraag kiezen we ervoor terug te blikken op de wordingsgeschiedenis van Theater Rotterdam, omdat deze evaluatie het fundament is waarop onze toekomstplannen staan. Voor de terugblikken van de afzonderlijke huizen verwijzen we naar de respectievelijke jaarverslagen. Misschien één kengetal: het publiek van Ro Theater, Rotterdamse Schouwburg, Wunderbaum en Productiehuis Rotterdam groeide in de periode 2012 – 2014 van 255.000 naar 262.000 toeschouwers.

De kracht van Theater Rotterdam hebben we allereerst ervaren bij het maken van de gezamenlijke zogenaamde Acties: goed voorbereide maar in korte tijd gerepeteerde, eenmalige voorstellingen. Bij de gefingeerde klimaatconferentie *Bla Bla Bla... Act Now*, de happening *Yowsah Yowsah Yowsah* en de totale ontregeling van een concert bij *In Bed with Mozart* stond er een ensemble van acteurs van Ro Theater, Wunderbaum, Schwalbe, Copycats, Umland, Tjon Rockon en Shertise Solano op de Bühne. Daarnaast maakten Wunderbaum en acteurs van Ro Theater samen *De komst van Xia*. Het plannen van dergelijke activiteiten en vooral het afstemmen van de agenda's was een voorstelling op zich; we slaagden er altijd in, maar het verlangen groeide naar een gedeelde agenda en een meer gemeenschappelijk beleid.

De programmering nam het estafettestokje van de makers over: gezamenlijk zetten we voorstellingen van andere makers in het Ro Theater aan de William Boothlaan. De communicatie werd gestroomlijnd en verantwoordelijkheden werden op z'n Rotterdams praktisch verdeeld, waardoor gastvoorstellingen er perfect stonden en het juiste publiek vonden.

De afdelingen educatie werkten al nauw samen, onder meer door jongerenperformances te maken parallel aan de Acties, en samen investeerden we in een talenttraject met een educatiemedewerker van Ro Theater als voortrekker. We organiseerden masterclasses door makers van Wunderbaum, Productiehuis Rotterdam, Ro Theater en kunstenaars uit onze gastprogrammering. Het traject was en is een groot succes: voor de deelnemers is Theater Rotterdam een vanzelfsprekendheid geworden en een aantal van hen wil graag na hun kunstvakopleiding hier aan de slag. Daarmee realiseerden we een gedroomde keten van talentontwikkeling, van kennismaken tot excelleren. De betrokken jongeren vormen samen de TRoep, een club jonge ambassadeurs die aan Theater Rotterdam verbonden blijven.

² De samenwerking tussen de partners in Theater Rotterdam overtuigt de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur. Programmering, publicitaire uitingen en visie van de vertegenwoordigers van Theater Rotterdam laten zien dat de samenwerking goed verloopt en door alle partners wordt gedragen. De Raad constateert dat de partners gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen en een gemeenschappelijke ambitie koesteren. De samenwerking begint op praktisch en artistiek inhoudelijk gebied vorm te krijgen. Theater Rotterdam heeft de ambitie om op termijn uit te groeien tot een theaterorganisatie (gebouwen en daaraan verbonden gezelschappen) voor productie en presentatie met de signatuur van één artistiek leider. De Raad acht deze ambitie aanzienlijk, maar geloofwaardig.

Tussentijdse Evaluatie RKKC

VOORUITBLIK Theater Rotterdam opteert voor een uniek stadstheatermodel: een gezelschap van theatermakers en groepen: namelijk Boogaardt/VanderSchoot, Johan Simons, Wunderbaum, Erik Whien, Davy Pieters, Pieter Kramer en Marjolijn van Heemstra. Ze delen het motto, dat we lenen van Wallpaper* Magazine: *'Offbeat. And fiercely committed to the new.'*

Gezamenlijk vormen ze een cluster van kristallen. Allemaal hebben ze een eigen unieke vorm, maar samen is het een kleurrijk, veelkantig, robuust, hoekig-ruw geheel. Ze zijn met elkaar verwant, delen een interesse in maatschappelijke thema's, in vormvernieuwing en in vakmanschap. Velen van hen hebben met elkaar samengewerkt of koesteren plannen in die richting. Individueel zijn het eigenzinnige talenten, in wiens verdere ontwikkeling we vol vertrouwen investeren. Zij vormen de artistieke familie van Theater Rotterdam.

Rond deze groep van makers en groepen bevindt zich een tweede cirkel van kunstenaars: onze partners, autonome groepen die onafhankelijk functioneren, maar wel verwant zijn aan Theater Rotterdam, met wie we in velerlei vorm coproduceren, en die bij ons in première gaan en ook deels kantoor houden. Ook zij beschikken over een uniek artistiek profiel en een internationale uitstraling. Ze complementeren het programma met hun producties en met hun volstrekt aparte blik op de wereld. Deze makers zijn: Lotte van den Berg, WArD/waRD van Ann Van den Broek, Schwalbe, Umland en Alida Dors.

VISIONAIRE MAKERS EN ONORTHODOXE PLANNEN:

JOHAN SIMONS regisseert en nodigt internationale regisseurs uit. Simons staat voor grootschalig, acteursgericht, esthetisch vernieuwend en maatschappelijk theater, vaak met een belangrijke muzikale inbreng. Hij bewerkt en ensceneert teksten van o.a. Michel Houellebecq, Nir Baram, Lars von Trier, Elfriede Jelinek en Homerus.

In *Odyssee* coördineert Simons alle kunstenaars en groepen die met Theater Rotterdam verbonden zijn, ook met beginnende en meer ervaren jonge makers binnen onze Talentontwikkeling. De afleveringen van dit marathon-project, naar Homerus' verhaal over de omzwervingen van de Griekse held, vinden plaats in al onze zalen en op verschillende locaties in de stad.

Ook gaat Simons een samenwerking aan met Wunderbaum, NTGent, de Ruhrtriennale, Westdeutscher Rundfunk (WDR) en Collegium Vocale. In het hart van de voorstelling staan live gezongen romantische liederen van Schubert, Schumann en Brahms, waarop wordt ingebroken met scènes uit de roman *Wereldschaduw* van Nir Baram. Het project gaat primetime op de WDR in première. De Duitse televisiezender, die het initiatief voor dit project nam, maakt geen opname van de voorstelling, maar speelt een artistieke en interactieve rol in het geheel. Dit multimediale karakter blijft behouden tijdens de speelreeksen in Rotterdam en Gent.

BIANCA VAN DER SCHOOT stuwt met haar plannen voor hybride producties de theaterkunst naar nieuwe vormen. Samen met Suzan Boogaardt, waarmee ze het collectief Boogaardt/VanderSchoot vormt, benadert ze het theater vanuit de beeldende kunst en de mime. De toeschouwer maakt samen met de performers deel uit van rituelen die op de beeldcultuur, de genderproblematiek en andere maatschappelijke thema's reflecteren. Boogaardt/VanderSchoot verbindt opzienbarend vormexperiment met een sterke existentiële, haast spirituele factor. Er staan grote projecten in de zaal en in de stad op het programma, zoals *Freddy* (een koorproject over het gendervraagstuk) en *BoyZone* (een smelting tussen game en voetbalspel, geënceneerd in het Museumpark of op het Schouwburgplein). Er zijn co-regies gepland met Susanne Kennedy (Volksbühne Berlin): *Women in trouble* (naar John Cassavetes) over vloeibare identiteit en *Drie zusters*, waarin wordt uitgesproken wat door Anton Tsjechov niet werd opgeschreven.

MARJOLIJN VAN HEEMSTRA bouwt aan een breed opgezet project in de stad Rotterdam. Ze praat, denkt, schrijft en maakt over de sterrenhemel, navigeren, migreren en Googlemaps. Over routes van thuisblijvers en vluchtelingen. Ze werkt samen met ISK klassen, de sterrenwacht, wetenschappers, Radio Rijnmond en iedereen die ze ontmoet. Ze geeft boeken uit bij De Bezige Bij en is columnist voor dagblad Trouw. Marjolijn van Heemstra studeerde godsdienstwetenschappen in Amsterdam.

DAVY PIETERS maakt beeldende voorstellingen binnen en buiten de theaters die wroeten in ons kijkgedrag. De voorstellingen zijn onderzoeken naar de toekomstige (westerse) mens en de manier waarop deze wordt beïnvloed door technologische ontwikkelingen, beeld(ver)vorming en beeldcultuur. Ze werkt samen met Jimi Zoet (Urland) en mimeperformers. Ze host clubnights en coproduceert met Kobe of Philippe Quesne. Davy Pieters studeerde aan de regieopleiding van

de Toneelacademie Maastricht en maakte voorstellingen bij het Productiehuis Rotterdam. Ze maakt de producties: *Horrible*, *Serendipity*, *Audience* en *Bubble*.

ERIK WHIEN staat voor vernieuwing en onderzoek van het toneelrepertoire. Hij regisseert repertoirestukken voor een groot publiek, naast kleine intieme stukken. Whien is een maker die stukken uitkleedt in plaats van aankleedt. Hij regisseert o.a. nieuw geschreven theaterteksten van Rik van den Bos en Peter De Graef en een toneelbewerking van *Revolutionary Road*, de Amerikaanse klassieker uit 1961 van Richard Yates. Hij werkt samen met acteurs als Gijs Naber en Jacob Derwig. Whien is vaste eindregisseur van het jonge collectief BOG, dat filosofisch existentiële voorstellingen maakt. Theater Rotterdam werkt in de toekomst samen met BOG, o.a. door het programmeren van een BOG-week.

PIETER KRAMER blijft familievoorstellingen maken. De grote kracht van Kramer is dat hij een heel groot, divers publiek vermaakt en verleidt tot nieuwe gedachten en inzichten. Voor kinderen betekenen zijn voorstellingen vaak de eerste ervaring in het theater, die hen meevoert naar een betoverend universum en tegelijk laat nadenken over belangrijke thema's zoals de fixatie op het uiterlijk, of over homoseksualiteit of andere vormen van 'anders zijn'. Kramer maakt in deze periode twee nieuwe grote zaalvoorstellingen (o.a. *Hamlet*) en we presenteren twee remakes van bestaande voorstellingen.

ACTEURSGROEP WUNDERBAUM blijft huisgezelschap en maakt producties over actuele maatschappelijke thema's, meestal op locatie in de stad: in de haven, in het station, in bars, in de Onderzeebootloods. Wunderbaum is al jaren aan Rotterdam verbonden, ontwikkelde de afgelopen periode het overkoepelende toekomstproject *The New Forest* en heeft een enorm netwerk opgebouwd met talloze raakvlakken aan andere urbane sectoren, zoals technologie, filosofie, economie, biologie, zorg en onderwijs. Voor de komende periode maakt Wunderbaum een reeks producties met als onderliggend thema *gated communities*. Vertrekkende vanuit het persoonlijke perspectief van de makers/acteurs en in samenwerking met amateurspelers, tracht de groep zich inzicht te verschaffen in de diverse subgroepen in de stedelijke maatschappij. Met hun toegankelijke stijl, hun nomadische en infiltrerende praktijk, hun directe energie en hun confronterende humor spreekt Wunderbaum zowel theaterfans als een nog onontgonnen publiek aan. Het is de missie van Wunderbaum om bij elk project een verbinding te verwezenlijken tussen henzelf, de maatschappelijke groep waar de voorstelling over gaat, en de toeschouwers op de locatie of in de zaal.

Rotterdam en Paul McCarthy's 'Kabouter Buttplug' speelden eerder al de hoofdrol in de Wunderbaum voorstelling *Looking for Paul*. De stad komt opnieuw expliciet voor in het nieuwe *Cruise*, dat zich afspeelt in de haven, en in *Into the Wild*, in de hal van het Centraal Station, waarin toeschouwers in het station, middels koptelefoons, toehoren en -kijken hoe de acteurs met elkaar en met toevallige voorbijgangers in contact treden. Met *White Male Privilege* maakt Wunderbaum een makkelijk reisbare productie die opduikt in cafés, verenigingen, festivalcentra en buurthuizen.

Wunderbaum speelt in de komende periode meer voorstellingen in lange reeksen op locatie. Inhoudelijk verrijkt en verdiept een locatie vrijwel alle door Wunderbaum beoogde voorstellingen in het nieuwe kunstenplan. Bovendien

is uit de praktijk gebleken dat spelen op locatie meer publiek trekt. Een locatie heeft voor de bezoeker extra aantrekkingskracht en bij het spelen van langere reeksen ontstaat er mond-tot-mondreclame. Ook het actief betrekken van bewoners ter plekke draagt bij aan verbintenis met hen en het bijbehorende stadsdeel.

LOTTE VAN DEN BERG maakt in haar veelvormige, radicale, performatieve werk verhoudingen tussen mensen zichtbaar, vaak in de publieke ruimte maar ook in de grote zaal. Ze is een meester in het creëren van tussenruimtes, waar mensen elkaar ontmoeten en uitwisselingen plaatsvinden en waar het leven als activiteit benadrukt wordt, niet als iets waar je alleen maar van op afstand naar kijkt.

Van den Berg maakt het dubbelluik *Dying Together / Orgy Alone*. In deze groten-deels woordeloze performances voor een grote zaal zonder vaste publieksofstelling onderzoekt ze het menselijke verlangen samen met iemand anders te sterven.

WARD/WARD EN ANN VAN DEN BROEK: Vanuit de dans zoekt Van den Broek de grenzen op van verschillende disciplines; muziek, tekst, beeld en vormgeving. Het levert een krachtige eigen danstaal op; inhoudelijk en onorthodox. Typerend voor de producties van de Vlaamse choreografe is een permanente staat van onrust. Menselijke gedragspatronen die ontstaan in confrontatie met verschillende leefomgevingen staan centraal. Haar werk stelt ter discussie wat zonder meer als de norm wordt beschouwd. In 2017 maakt ze *Self-Accusation* (werktitel). De gelijknamige tekst van Peter Handke is de belangrijkste inspiratiebron van deze nieuwe creatie. Daarna staat *Amnesia/Memory Loss* (werktitel) gepland, waarbij dementie het vertrekpunt voor de voorstelling is.

SCHWALBE maakt lichamelijke performances vanuit de fascinatie voor de mens in zijn meest basale vorm, zonder opsmuk. De groep stelt de vraag wat er overblijft als culturele codes en psychologische kaders wegvallen. Schwalbe is een theatercollectief dat werd opgericht in 2008, toen de zeven spelers/makers afstudeerden aan de Mimeopleiding van de Amsterdamse Theaterschool. Schwalbe meert geregeld aan in de haven van Theater Rotterdam. Ze zwerven en coproduceren met vele partners. Ze zijn in het verleden intensief begeleid door Productiehuis Rotterdam.

PERFORMANCECOLLECTIEF URLAND bestaat uit Ludwig Bindervoet, Thomas Dudkiewicz, Marijn Alexander de Jong en Jimi Zoet. Deze groep twintigers laat zich zowel inspireren door de popcultuur en digitale media, als door de grote, epische verhalen uit de wereldliteratuur. Op zoek naar een nieuw theateridoom, altijd in de zone tussen de disciplines en de intermedialiteit, werkte Umland de afgelopen drie jaren vanuit Productiehuis Rotterdam aan *De Internet Trilogie*. Vanaf 2017 slaan zij, ondersteund door onze Talentontwikkeling, hun vleugels uit. Ze blijven verbonden aan Theater Rotterdam om hun ideeën om te zetten in voorstellingen, locatieprojecten en educatieve projecten (*toys for boys*), steeds startend in Rotterdam en met de ambitie ook Europa met hun werk te veroveren.

CHOREOGRAFE ALIDA DORS vertegenwoordigt een stem van een generatie die als vanzelfsprekend multidisciplinair en cultureel divers is. Niet-academisch geschoold, via B-girl en hiphopdans en een intensief ontwikkeltraject (jongerentheater o2o, Dansateliers, Korzo, Krisztina de Châtel) creëert Alida Dors inmiddels vanuit stichting BackBone haar eigen werk. Ze brengt dansers met verschillende

hedendaagse dansachtergronden (urban styles, modern/klassiek) samen met muzikanten en spoken word artiesten en vertelt vanuit een rijk dansidoom verhalen die dichtbij een jonge generatie staan, maar ook een oudere generatie aanspreken. Theater Rotterdam ondersteunt haar werk artistiek, publicitair en productioneel, op haar weg naar de midden- of grote zaal. Daarnaast krijgt Alida Dors binnen Theater Rotterdam ruimte voor het geven van workshops/educatieve trajecten en het doorgeven van haar kennis aan een jongere generatie (Rotterdamse) choreografen/makers.

Binnen de Talentontwikkeling werken jaarlijks vijf theatermakers of groepen, krijgen drie jonge talenten de gelegenheid een project te realiseren, wordt ruimte geboden aan twee internationale residenties en worden ten minste drie coproducties gerealiseerd.

In de begroting is bovendien expliciet ruimte vrijgemaakt voor presentaties en activiteiten die de toeschouwers een blik leveren op onze werking. We zien Theater Rotterdam niet uitsluitend als een theater waar voorstellingen 'af' worden gepresenteerd, maar ook als een bouwplaats met kijkgaten, toegankelijk voor iedereen. De bouwplaats opent op (on)regelmatige tijdstippen haar deuren voor rondleidingen, presentatiemomenten en lezingen. Meer informatie over dit deel van onze werking beschrijven we in de paragraaf over Programmering.

Vanuit de ervaringen die we met het reizen hebben opgedaan, wordt het reisbeleid van Theater Rotterdam aangescherpt. We concentreren ons op onze kerntheaters zoals in Amsterdam en Groningen, waar we langere series willen spelen. We investeren in een intensievere relatie met de schouwburgers en de steden waar we spelen, laten de communicatie rond een voorstelling ook nog lange tijd na een première doorwerken. De kritieken en de al dan niet toegedeelde sterren mogen niet het laatste zijn wat over onze producties weerklinkt. Ook de ontwikkeling tijdens de speelreeks en de tournee, ook toeschouwersreacties en dialogen met critici en collega's worden meegenomen in de discoursvorming van een voorstelling die reeds speelt.

Voor het reizen van onze talenten wordt maatwerk geleverd, zoals beschreven in de paragraaf Talentontwikkeling.

ARTISTIEKE DOMEINEN De structuur van onze werking zal worden geleid door een driekoppige directie, waarvan artistiek directeur Ellen Walraven de dramaturgie aanstuurt. De dramaturgie houdt overzicht over de verschillende afdelingen. Ze fungeert als verbinding tussen artistieke leiders van de domeinen: Onderzoek & Ontwikkeling (Bianca van der Schoot), Internationalisering (Johan Simons), Talentontwikkeling (Tanja Elstgeest), Programmering, Educatie en Marketing. Acteursgroep Wunderbaum is vaste alliantiepartner en bespeelt locaties in de stad.

Programmering

GASTPROGRAMMERING: HET THEATER IN DE STAD Theater Rotterdam heeft meerdere zalen in twee huizen, daarnaast produceren we buiten onze muren op het Schouwburgplein, in het Witte de With-kwartier, op festivals en in het theater van de Erasmus Universiteit. Dit doen we vanuit een helder afgesproken programmeringsakkoord tussen de Rotterdamse podia, waaronder Theater Zuidplein en Luxor Theater. We stemmen af met Walhalla Theater, Maas Podium en de Doelen.

De Rotterdamse Schouwburg heeft het profiel om hoogwaardige inhoudelijke artistieke projecten en voorstellingen te presenteren. In het rapport van de Commissie ter Horst *Over het voetlicht* wordt een dergelijke stedelijke profilering als aanbeveling opgenomen, waarbij Rotterdam als voorbeeld dient.

We nodigen gastvoorstellingen uit vanuit dezelfde noodzaak als waarmee we voorstellingen produceren. Voor onze eigen producties dragen we volledige creatieve verantwoordelijkheid, maar ook voor onze gastvoorstellingen voelen we ons artistiek verantwoordelijk. Gastvoorstellingen en eigen producties vormen samen ons programma en worden onder de naam Theater Rotterdam gepresenteerd; ze geven vorm aan ons dramaturgisch en stedelijk discours. Om dit te benadrukken organiseren we open nagesprekken, live radio-uitzendingen en weerbarstige avonden met de intern opgeleide, maar inmiddels zelfstandige programmamakers van Het Tussenuur.

De merknaam Theater Rotterdam functioneert als betrouwbare gids voor de toeschouwer. De gasten, de gezelschappen en makers die we tonen staan op een hoog kwalitatief niveau. We blijven trouw aan de uitgangspunten die de Rotterdamse Schouwburg in de afgelopen jaren heeft opgebouwd.

De uitgangspunten zijn:

- (Inter)nationale excellentie: van Akram Khan tot Ivo van Hove, van Olivier Dubois tot Christoph Marthaler, van Susanne Kennedy tot Sidi Larbi Cherkaoui.
- Het beste uit het BIS-aanbod: We bestendigen onze band met Toneelgroep Amsterdam en investeren in die met het Noord Nederlands Toneel.
- Dansschouwburg: We tonen het gehele spectrum van Het Nationale Ballet en NDT tot jonge choreografen als Jan Martens, Loïc Perela, Giulio D'Anna en het nieuwste talent uit danshuizen als Black Box (Oslo), Tanzhaus NFR (Düsseldorf), Onassis Cultural Centre (Athene). Met meer dan 70 dansvoorstellingen programmeren we meer dans dan onze collega's dat doen. Rond de voorstellingen organiseren we workshops en masterclasses.
- De Rotterdamse top: Scapino Ballet Rotterdam, Conny Janssen Danst, Maas Theater en Dans en Hotel Modern behoren tot het DNA van de stad en van onze schouwburg.
- We presenteren premières en bijzondere projecten van Rotterdamse makers als Laura van Dolron, Nasrdin Dchar en Lizzy Timmers en (in de dans) Lloyd Marengo en Hause of ShoQlat.
- De Belgische top: Niet alleen met NTGent maar ook met KVS Brussel en De Nieuwe Tijd, Campo, Ontroerend Goed, FC Bergman en Action Zoo Humain intensiveren we de samenwerking. Immers, onze relatie met het Vlaams theater heeft een lange traditie en wij behoren nog altijd tot het belangrijkste podium in Nederland als opstap naar de rest van Nederland.

- Locatievoorstellingen en hybride werk: in de opmaat naar Theater Rotterdam programmeerden we reeds veelvuldig buiten onze muren of coproduceerden voorstellingen die de scheidslijn tussen spelers en publiek wegnamen, zoals van Benjamin Verdonck, Young Gangsters, De Warme Winkel, Moeremans&Sons en Emke Idema. We blijven dat doen en voegen daar onder meer ook het werk van Alexandra Broeder aan toe, die theatrale ruimtes creëert die vaak gelinkt zijn aan unheimische filmische ervaringen.

We versterken de positie van onze kleine zaal nog verder en presenteren daar clusterweken rondom het werk van één groep, zoals Moeremans&Sons, ofwel vanuit één stad, bijvoorbeeld de Gentse Week, waarvan afgelopen januari de zeer succesvolle eerste editie plaatsvond. Ook maken we een week lang ruimte voor een Gameweek, waarin de virtuele wereld en de realiteit op elkaar treffen in onalledaagse theatrale settings, met onder meer het werk van Urland. We zetten het succesvolle label De Dansweek voort met de top van Rotterdamse, (inter)nationale dans waarin het hele huis in alle zalen, ruimtes en hoeken dans toont – en uitnodigt om zelf te dansen.

We maken combinatieprogramma's waarbij bijvoorbeeld een voorstelling wordt gevolgd door een late-night concert i.s.m. onze muziekpartner Motel Mozaïque.

FESTIVALS Een aparte categorie wordt gevormd door de festivals. Theater Rotterdam is het vaste huis van festivals waarvan Rotterdamse Schouwburg reeds van bij de oprichting betrokken is: Operadagen Rotterdam, Motel Mozaïque en Circusstad Rotterdam. In dialoog met de programmeurs van Theater Rotterdam wordt het programma gemaakt. Theater Rotterdam vormt bij deze stadsfestivals het festivalhart. Daarnaast blijft Theater Rotterdam in nauwe samenwerking verbonden met het International Film Festival Rotterdam, Poetry International en Vereniging Verenigd Schouwburgplein.

Met de Operadagen Rotterdam coproduceert Theater Rotterdam jaarlijks één muziektheaterproductie vanuit de Theater Rotterdam Talentontwikkeling. Gedeelde interesse is er op dit moment in Club Gewalt, Touki Delphine, Urland en Tijdelijke Samenscholing.

Ook met festival Motel Mozaïque coproduceert Theater Rotterdam jaarlijks ten minste één productie en/of toont Motel Mozaïque werk van de nieuwe generatie makers van Theater Rotterdam. Binnen dit festival kiezen we voor werk dat een avontuurlijke locatie een nieuwe betekenis geeft óf werk dat zich verhoudt met de beleving van een popconcert en daardoor een performatieve 'live' dramaturgie hanteert.

Theater Rotterdam Talentontwikkeling treedt op als producent en begeleider van de voorstellingen soms i.s.m. artistieke begeleiding vanuit de festivals. Makers krijgen de kans om hun werk te presenteren aan een festivalpubliek dat op zoek is naar alternatieve en creatieve antwoorden. En tonen zich binnen het (inter-)nationale festivalnetwerk aan een ander circuit van muziek- en muziektheaterprogrammeurs.

Een pilot start Theater Rotterdam vanaf 2017 met festival Circusstad Rotterdam. Jaarlijks werkt een internationaal circusgezelschap twee weken in een van onze studio's om de theatrale kwaliteit van een voorstelling verder te ontwikkelen. Theater Rotterdam biedt begeleiding op gebied van dramaturgie, spel, lichtontwerp en/of vormgeving.

Om de programmering van de schouwburg op spanning te zetten is ooit De Internationale Keuze bedacht, nu Festival De Keuze. Omdat in feite Theater Rotterdam één groot festival wordt (dankzij het verbond tussen aanbod, afname, talentontwikkeling en marketing) is het de vraag wat de betekenis van het festival moet zijn en hoe we in het nieuwe Theater Rotterdam tegenkracht tegen onszelf organiseren. Dit betekent dat Festival De Keuze wordt omgedacht tot een nieuw radicaal label.

STADSPROGRAMMERING: DE STAD IN HET THEATER We maken van de Hal van de Rotterdamse Schouwburg een stadsfoyer, met een gerede kans op financiering van Stichting Doen. We stimuleren bewoners uit Cool en het Oude Westen om deze te gebruiken voor politieke cafés, taallessen of een cursus boksen of buikdansen. We maken dankbaar gebruik van het netwerk van Wunderbaum en van de jonge generatie makers bij onze Talentontwikkeling. Samen met de Belgische Sophie De Somere maken we een co-creatieproject met bewoners uit de buurt van de schouwburg. We zetten met Tans, het netwerk voor hoger opgeleide Marokkanen, een sociaal cultureel netwerk op in Rotterdam en stellen Theater Rotterdam als thuisbasis beschikbaar. Met Club Imagine, gekoppeld aan het Europese Imagine 2020, maken we aan de hand van stedelijke duurzaamheidsvraagstukken een slingerpad langs voorstellingen en gamechangers. Samen met makers als Tjon Rockon en Alida Dors slaan we een brug naar een meer diverse groep in cultuur geïnteresseerde jongvolwassenen.

Om verbindingen te creëren met nog andere groepen bezoekers kiezen we voor:

- Cultureel-diverse activiteiten: het Nederlands Kampioenschap Turks Volksdansen en de viering van Chinees Nieuwjaar smaakten naar meer en we gaan actief op zoek naar nog meer van dergelijke events.
- Het hoogwaardige werk van amateurs: we blijven de thuisbasis van Rotterdams Wijktheater, tonen de beste voorstelling uit Amateur Theater Festival Rotterdam, Circus Rotjeknor en Paginagroets, waar maandelijks amateurschrijvers hun eerste poëzie/spoken word laten horen. Een vertegenwoordiging van vele bevolkingsgroepen uit Rotterdam waarin de vanzelfsprekendheid van integratie rond een nieuwe taal op bijzondere wijze wordt gevierd.
- We vieren het Rotterdamse literaire talent. Er komen goede schrijvers uit deze stad, o.a. Abdelkader Benali, Mohamed Benzakour, Sanneke van Hassel Ernest van der Kwast, Marcel Möring, publicist Hasna El Maroudi, Erik-Ward Geerlings en Anne Vegter. We lezen hun werk, vragen hen als curator en maken geënceneerde lezingen van stadsromans zoals *Karakter van Bordewijk*. Dit is niet alleen een roman over vader en zoon, maar ook over de stad, de architectuur, de krottenwijken in de binnenstad en de lieflijke arbeidersnieuwbouwwijk op Zuid.

2.3. Publieksbereik

Theater Rotterdam wil een groot en divers publiek ervan overtuigen dat denken een lust is. We zetten fantasie en inhoud in tegen vervlakking en commercialisering. We definiëren ons aan de hand van ons Rotterdamse DNA – divers, open, grensverleggend, werelds, ongepolijst en uitnodigend – en zijn een unieke plek voor de kunsten binnen Nederland en Europa.

MERKSTRATEGIE Met een knallende opening positioneert Theater Rotterdam zich in 2017 lokaal en (inter)nationaal. Daartoe is in 2016 een weldoordachte merkstrategie ontwikkeld gebaseerd op gezamenlijk opgedane ervaring. In de merk-architectuur blijft mogelijk een verschil tussen onze functies zichtbaar: een hiërarchie tussen eigen producties in de eigen huizen, eigen producties on tour of op locatie en onze schouwburg- en stadsprogrammering. Om te bepalen binnen welke domeinen Theater Rotterdam een rol gaat spelen, voeren we kwalitatief publieksonderzoek naar klantbehoeften uit.

PUBLIEKSWERKING Onze communicatiestrategie start vanuit de inhoud, vanuit een continu gesprek met de dramaturgie. Het on- en offline betrekken van het publiek vormt de kern van onze strategie: content, contact en conversatie. Vanuit die basis bouwen we door aan zichtbaarheid en het laden van onze merkidentiteit.

Contact We betrekken onze bezoekers bij repetitieprocessen en speelreeksen, zodat de voorstelling een gesprek wordt, en de bezoeker ambassadeur. We bundelen onze ervaringen (klantpanel Ro Theater en de Schouwburgers), op zoek naar nieuwe vormen voor interactie met toeschouwers. Co-creatieprojecten waarin toeschouwers deelnemers worden vormen hierin een pijler (zoals bij Wunderbaum, Schwalbe, Boogaerdt/VanderSchoot). Ook bij locatieprojecten met jonge makers (zoals Davy Pieters) zoeken we contact met een nieuw publiek. De relatie met omwonenden van de gebouwen van Theater Rotterdam krijgt eveneens aandacht.

Content We geloven in contentmarketing en prikkelen vanuit de thema's van onze makers, zoals het Ro Theater en Wunderbaum dat al succesvol doen. Content kan de ervaring verrijken en verdiepen, met merkbinding als resultaat. En met sterke inhoud kunnen we een betekenisvolle rol op sociale media spelen. Zo wordt er gewerkt aan documentaires, TV-formats en bieden we kijkers een blik achter de schermen. Theater Rotterdam onderzoekt met o.a. Digital Theatre en het Google Cultural Institute mogelijkheden om voorstellingen te filmen en live of on-demand uit te zenden.

Conversatie We werken met verschillende raden van advies uit doelgroepen en communities die fungeren als sparringpartner en ambassadeur, evenals met experts uit specifieke vakgebieden. In de raden onderling stimuleren we digitaal contact, binnen Facebookgroepen. Ook maken we één op één-contact tussen onze theaterleiding, kunstenaars en bezoekers mogelijk. Op geregelde tijdstippen kunnen ze over creaties en werkprocessen praten.

PUBLIEKSBEREIK In 2014 bezochten bijna 165.000 mensen de Rotterdamse Schouwburg.

Activiteiten van het Ro Theater werden door 75.500 bezoekers bezocht. Wunderbaum werd bezocht door in totaal 15.250 mensen en Productiehuis Rotterdam in de kleine vorm die het nu heeft bereikte 12.500 mensen.

Uit kaartverkoopcijfers van de Rotterdamse Schouwburg blijkt dat het aandeel bezoekers onder de 30 stijgende is (20% in 2015 tegen 15% in 2012), zonder dat de groep vaste kaartkopers krimpt. De ambitie is om deze groep te laten groeien naar een aandeel van 27% in de komende periode, met een campagne gebruikmakend van jonge *heavy users* als ambassadeurs.

Een groei van de bezoekersaantallen in Rotterdam vergelijkbaar met de afgelopen 4 jaar (zo'n 18%) is niet realistisch, maar een stijging van zo'n 5% in de komende 4 jaar wel, gezien de gestelde doelstellingen in activiteiten en het spelen op locatie. In de afgelopen drie jaar bezochten per jaar gemiddeld 13.500 mensen de voorstellingen van Wunderbaum. Door de verhoging van locatievoorstellingen streeft Wunderbaum naar een jaarlijks publieksbereik van 15.000.

Voor de landelijke tournees streven we, door een afgewogen verkoopbeleid en seriebespelingen in de kernsteden, naar een groei van zo'n 10% in de gemiddelde zaalbezetting t.o.v. de gemiddelde bezetting in de periode 2013-2016.

Volgens het Rotterdamse doelgroepenmodel³ bereiken we de drie doelgroepen waarvoor cultuur een vanzelfsprekendheid is zeer goed; de *Stadse Alleseters*, *Elitaire Cultuurminnaars* en de *Klassieke Kunstliefhebbers* (60%). In de categorie waarbij bezoek aan cultuur onwaarschijnlijk is, scoort het Ro Theater goed onder de *Kleurrijke Knokkers* (17%). De focus voor Theater Rotterdam ligt op:

- Innovatie en verjonging door interactieve en eigentijdse communicatie, locatievoorstellingen en pop-ups;
- Verdieping voor vaste bezoekers door context en content, persoonlijk contact, eigen avonden, één-op-één advies en tips;
- Verbreding en focus op diversiteit door diverse samenwerkingen met netwerken, communities en organisaties in de stad (zie schema);
- Verbreding van de basis door incidenteel bezoek op te schalen naar frequent bezoek met slimme aanbevelingen;
- Verbreding in het verzorgingsgebied met familieaanbod.

COLLECTIEVE CULTUURMARKETING Theater Rotterdam neemt deel aan de werkgroep Publieksbereik geïnitieerd door het Rotterdamse directeurenoverleg waarin instellingen allianties gesloten hebben om gezamenlijk beleid te maken voor publieksgroepen die te weinig bereikt en/of bediend worden. Ook is Theater Rotterdam onderdeel van de Raad van Advies van de Uitagenda van Rotterdam Festivals.

Theater Rotterdam is aangesloten bij Publiek NL dat klantdata en profielen voor de hele organisatie inzichtelijk en toegankelijk maakt deelt met andere theaters en gezelschappen in Nederland en met andere gezelschappen. Ook is Theater Rotterdam aangesloten bij Podiumkunst.info. Hierdoor hebben we realtime inzicht in verkoopstanden bij aangesloten theaters, waardoor een afgewogen inzet van de marketingmiddelen mogelijk is.

Tot slot zijn de drie grote podia in Rotterdam (de Doelen, Luxor Theater en Rotterdamse Schouwburg) initiatiefnemers van een nieuw CRM-systeem voor podia: één-op-één benadering op maat gesneden op de ontvanger, met als doel betere, klantgerichte marketing.

³ In 2007 ontwikkelde Rotterdam Festivals in samenwerking met MOSAIC een specifiek Rotterdams doelgroepen model voor cultuur, in 2012 werd deze aangescherpt.

2.4. Meerwaarde voor de stad

Theater Rotterdam maakt via 700 activiteiten voor 200.000 mensen in de publieke ruimte van deze stad de kracht van kunst ervaarbaar. Grotendeels in de binnenstad maar met vertakkingen tot diep in de wijk. Openbaar vervoer, horeca, hotelwezen en andere sectoren profiteren van de dynamiek die onze locatieprojecten teweegbrengen.

VERLEVENDIGING VAN DE BINNENSTAD In de openbare ruimte nemen we veel verantwoordelijkheid voor het Witte de With Kwartier en het Schouwburgplein. Geregeld bespelen we het Stationsplein en met *Into the Wild* speelt Wunderbaum in en rond de stationshal. Met *BoyZone* staat een performance van Boogaardt/VanderSchoot in het Museumpark of op het Schouwburgplein. Samen met het Gentse Action Zoo Humain en makers binnen de Talentontwikkeling doen we interventies in de stad.

De festivals die Theater Rotterdam mede cureert, bevolken steeds ook het Schouwburgplein. Een bijzondere bijdrage aan een levendige binnenstad leveren de popconcerten in de schouwburg. Concerten in het hoogste kwaliteitssegment verkopen doorgaans uit, zoals die van Blaudzun, Kytteman en Typhoon.

Ten slotte werkt onze stadsfoyer samen met twee wijken (Cool en Oude Westen) op het vlak van co-creatie en educatie.

DE KRACHT VAN THEATER ROTTERDAM Theater Rotterdam wordt dankzij de fusie tussen Ro Theater, Rotterdamse Schouwburg en Productiehuis Rotterdam en het bestendige partnerschap met Wunderbaum hét stadstheater voor Rotterdam en omgeving. We geloven dat we als Theater Rotterdam méér uitstraling en kracht hebben dan ieder individueel. Als overkoepelende structuur vertegenwoordigen we onze theaterkunstenaars met één stem bij de sector en het publiek.

Met JOHAN SIMONS, die als formateur de fusie mee tot stand heeft gebracht, beschikt Theater Rotterdam over een bijzonder ervaren inspirator en opleider, en een charismatisch leidersfiguur. Niet alleen Simons' uitstraling en het public relationswerk dat hij verricht, maar ook de voorstellingen die hij bij en met Theater Rotterdam maakt, voorzien Rotterdam van een onmiskenbare troef in het nationale en internationale theatercircuit. Simons is in staat niet alleen een groot publiek, maar ook grote regisseurs en acteurs naar Rotterdam te halen. Omgekeerd is Rotterdam voor Simons, behalve de stad van zijn jeugd, een veeleisende omgeving met een kritisch, uitdagend publiek. Simons zet hier zijn missie verder om grote kunst te ontsluiten voor een breed publiek 'dat nog nooit een voet in het theater heeft gezet'.

Met PIETER KRAMER behoudt Theater Rotterdam een van de meest succesvolle Nederlandse theaterregisseurs van dit ogenblik. Zijn voorstellingen bieden inhoudelijk hoogwaardig, prikkelend vermaak voor de hele familie. Kramers voorstellingen winnen talloze zieltjes voor het theater.

Met BIANCA VAN DER SCHOOT huist één van Nederlands meest spannende en consequente theatermakers in Theater Rotterdam. Als leider van het artistieke domein Onderzoek & Ontwikkeling vestigt ze bovendien de nadruk op een open praktijk binnen Theater Rotterdam. We zien Theater Rotterdam niet uitsluitend als een theater waar voorstellingen 'af' worden gepresenteerd, maar ook als een bouwplaats met kijkgaten. Toegang is toegelaten. De bouwplaats opent op (on)regelmatige tijdstippen haar deuren voor rondleidingen, presentatiemomenten en lezingen. Dat kan op veel manieren: inspiratieavonden, korte of weekend-lange performances, interviews met hiphoppers, beeldend kunstenaars of schrijvers, youtube-avonden met opiniemakers, kliekjesavonden waar alle *gekillde darlings* van het afgelopen kwartaal worden opgewarmd, een *slowmotion*-middag met snelle jongens, gesprekken met opvallende figuren uit de stad of openbare lezingen van nieuw repertoire.

Daarnaast streeft Van der Schoot een procesmatige manier van werken na waarin de hele organisatie bij het artistieke proces wordt betrokken. Na de conceptie van een idee, organiseren we brede brainstormsessies. Als uit het inhoudelijke vormonderzoek blijkt dat de meest relevante uiting een internet-project is, dan wordt er in de loop van het ontwikkelproces intensief gecoproduceerd met afdeling Marketing en Publiciteit. Als blijkt dat de uitingsvorm zich vooral zal baseren op video, dan splitst het artistieke proces zich af richting afdeling Techniek. En als blijkt dat de persoonlijke reis- en vluchtverhalen van kinderen uit ISK-klassen onderdeel worden van de uitingsvorm, dan start er een diepgaande samenwerking met de Educatieafdeling. Zo worden alle medewerkers van Theater Rotterdam in potentie co-creators en zo kan het gebeuren dat er producties ontstaan die niet in een duidelijk aanwijsbaar hokje thuishoren.

Met WUNDERBAUM als partner heeft Theater Rotterdam een stevige verbinding met verschillende stedelijke sectoren, actoren en met speellocaties in de stad. De groep ontwikkelde de afgelopen jaren een indrukwekkend stedelijk netwerk bij *The New Forest*, met talrijke kwaliteitsvolle en wederkerige verbindingen naar andere sectoren zoals de architectuur, energiewezen, onderwijs, politiek en futurologie.

Vanuit de module TALENTONTWIKKELING, gebaseerd op de ervaring en de werking van Productiehuis Rotterdam, geven we ruimte en kansen aan de jongste generatie podiumkunstenaars. We bouwen mee aan een stevige humuslaag van individuele makers en groepen met Rotterdamse wortels door advies te geven en af te stemmen met collega-instellingen als Kunstblock, Hofplein, SKVR, Maas Theater en Dans, OT, Theater Zuidplein en Dansateliers. Waar mogelijk ondersteunen we nieuwe initiatieven. Productiehuis Rotterdam leverde de afgelopen jaren een indrukwekkende lijst theatermakers af die hun plek in het professionele werkveld inmiddels vonden.

Theater Rotterdam mengt zich verder met twee nieuwe STRAATPROJECTEN innig onder de stadsbewoners:

DWAALFEST: In dit meerdaagse festival zullen we samen met de Rotterdamers en nieuwe stadsbewoners een andere weg inslaan. Vanuit een door een beeldend kunstenaar ingerichte *control room* in ons gebouw aan de William Boothlaan organiseren we tochten langs verrassende locaties. De maanden en jaren na Dwaalfest kan iedereen een dwaaltocht kopen bij alle instellingen die aan dit project deelnemen.

GENDERFEST: Een straatfestival met partners uit Kunstblock, de beeldende kunstinstellingen uit de buurt en Rotterdamse kunstenaars. Boogaardt/VanderSchoot onderzoeken in hun werk vaak het genderthema en ook voor de meer performatieve en internationale makers in de Talentontwikkeling (Rita Vilhena, Claire Sobottke, Urand, Copycats, Jan Martens, Ola Maciejewska) is gender een terugkerend onderwerp. Rondom dit thema willen we een straatfestival optuigen. Met gastprogrammering, sprekers, performances, films, muziek en beeldende kunst.

Tot slot is Theater Rotterdam een duurzaam instituut, zowel op artistiek als op maatschappelijk, economisch en ecologisch gebied. Daarvan getuige het hierboven reeds beschreven engagement voor 7SquareEndeavour. Onze inbreng scharniert op onze eigen ambities voor verduurzaming: CO₂-neutraal in 2030.

Het samenwerken zit in ons DNA. Of het nu gaat om de schouwburg die meer dan 600 activiteiten host, of de medewerkers educatie die op talloze scholen kunsteducatie geven – Theater Rotterdam werkt met de meest uiteenlopende partners samen. De belangrijkste samenwerkingen staan in het schema Partnerships in de bijlage.

Theater Rotterdam maakt deel uit van het overlegplatform De Internationale Keuken, om de onderlinge uitwisseling van informatie en expertise te versterken en de internationale culturele activiteiten en ambities sterker over het voetlicht te brengen.

2.5. Cultuureducatie

Met Theater Rotterdam bouwen we aan het draagvlak voor theater, verbreden we de samenstelling van het publiek en geven we de theaterervaring maximale betekenis. Dat doen we door de kunstenaarsmentaliteit door te laten dringen tot in de nerven van iedere ontmoeting, ongeacht de vorm van de activiteit of de doelgroep die we voor ogen hebben. Dit in nauwe samenspraak met de eigenzinnige makers van Theater Rotterdam en vanuit dertig jaar expertise. Het zorgvuldig opgebouwde stedelijk en landelijk netwerk van het Ro Theater en de sterke intermediairfunctie van de schouwburg zijn uitstekende troeven.

KUNSTEDUCATIE We onderhouden goede relaties met docenten in het primair onderwijs, voortgezet onderwijs, (middelbaar) beroepsonderwijs en universiteiten. Daardoor ontmoeten we jongeren op meerdere momenten in hun schoolcarrière en verzorgen we voor iedere leeftijdsgroep een passend aanbod. De educatiemedewerkers zijn vanaf het begin van het repetitieproces betrokken en ze dagen de makers van Theater Rotterdam uit om nieuwe mogelijkheden te exploreren om een relatie met diverse publieksgroepen op te bouwen. Van klassenvoorstellingen en interactieve rondleidingen voor de allerjongsten, tot theatrale onderzoeken met en workshops voor middelbare scholieren en studenten. We concentreren ons op activiteiten voor publiek dat in schoolverband een bezoek brengt aan Theater Rotterdam. Maar ook voor volwassenen bieden we uitdagende en prikkelende randprogramma's waar iedere bezoeker de geest kan slijpen.

CULTUURONDERWIJS Met onze programma's investeren we in kritische, creatieve, innovatieve en betrokken burgers van de toekomst. Mede door de inzet van vier cultuurcoaches hebben we een duurzame relatie opgebouwd met partnerscholen. Of het nu gaat om ISK-leerlingen die zich in korte tijd de Nederlandse taal eigen willen maken, om leerlingen die van huis uit niet naar theater gaan of om leerlingen die zich voorbereiden op een toekomst als arts of advocaat; onze theaterprogramma's stimuleren de deelnemers om te reflecteren op zichzelf en op hun plek in de samenleving. Ook de jongste stadsbewoners op de basisscholen in nabijgelegen wijken zijn een doelgroep voor theaterlessen waarin verbeeldingskracht, identiteitsontwikkeling en creativiteit centraal staan. We onderhouden nauw contact met Maas Theater en Dans om het aanbod op elkaar af te stemmen en samen partnerscholen te werven.

We maken deel uit van interdisciplinaire projecten zoals de Culturele Dag Rotterdam. Samen met Museum Boijmans Van Beuningen, Scapino Ballet Rotterdam en Rotterdams Philharmonisch Orkest laten we leerlingen in één dag actief kennismaken met vier kunstdisciplines. Ook zijn er cross-overprojecten met o.a. TENT/CBK, Witte de With en Poetry International Rotterdam.

JONG TALENT Theater Rotterdam maakt zich sterk voor talentontwikkeling van jongeren tussen de 16 en 25 jaar. In 2012 hebben we een platform opgericht voor jongeren die de Rotterdamse theaterinstellingen van binnenuit willen leren kennen. De eerste optie is de jongerenperformance waarin de deelnemers één week lang masterclasses krijgen van professionele kunstenaars en daarna een eindpresentatie geven. In de tweede optie, het Talent Traject, bieden we een brede oriëntatie op het theatervak door twaalf weekenden lang voorstellingen te bezoeken, gecombineerd met masterclasses acteren, regisseren, schrijven, mime, dans en scenografie met makers als Johan Simons, Rebekka de Wit, Boogaardt/VanderSchoot, Alida Dors en Schwalbe. Al deze jongeren blijven bij ons als lid van TRoep, een groep van inmiddels meer dan 50 jongeren die als onze ambassadeurs optreden en activiteiten met en voor elkaar organiseren.

PARTICIPATIE Er zijn veel verhalen in Rotterdam die het verdienen om gehoord te worden. Theater Rotterdam zoekt actief partners in de stad om deze verhalen een podium te bieden. Momenteel doen we dat met *Goed Volk* samen met De Pauluskerk (Art of Impact) en met *Dominoes*, *Museum of Water* en *Paginagroets*. Kunstenaars en theaterdocenten gaan de straten in om workshops te geven, lezingen te verzorgen en gesprekken te voeren, bijvoorbeeld samen met Cultuurbuur.

Co-creatie is een belangrijke pijler van Theater Rotterdam. Dankzij ons grootstedelijk netwerk konden projecten *Schwalbe zoekt Massa* en *De komst van Xia* (Wunderbaum) snel aan de gevraagde participanten komen. Ook bij verschillende van onze nieuwe producties zijn er plannen om van burgers en toeschouwers deelnemers te maken.

STEDELIJKE AMBITIES Onze relaties vormen de kern van ons werk. De scholen, collega-instellingen, maatschappelijke organisaties en individuele bezoekers vormen het fundament waarop we onszelf bevragen en onze activiteiten vernieuwen. Vaste contactpersonen denken mee over de vorm en inhoud van onze activiteiten tijdens brainstormsessies en zijn betrokken bij de evaluaties. Studenten van de opleiding Cultuurwetenschappen (EUR) doen onderzoek naar onze werking, waardoor we onze kennis en expertise kunnen onderbouwen en doorgeven in al onze lokale en (inter)nationale verbanden.

We richten ons op drie stedelijke ambities: we dragen bij aan de vergroting van het bereik binnen het Cultuurtraject, we trekken de kar in de ontwikkeling van een Rotterdams CKV-model en we zijn nauw betrokken bij de Netwerk Cultuureducatie en Talentontwikkeling (zie de bijlage). Voor een frisse en kritische blik bezoeken we regelmatig collega-instellingen zoals Het Rijksmuseum, The Young Vic (Londen) en Het Paleis (Antwerpen).

2.6. Talentontwikkeling

Betrokken / energiek / open voor nieuwe impulsen en rafelranden / open voor experimenten en nog moeilijk in woorden te vatten kiemen en ideeën / goede luisteraars / verdedigen eigenheid en (nog) onverklaarbare uitingen / huis van de collectieven / vertrouwen scheppend / verbinding makend tussen makers / flexibel voor de kunst en de kunstenaars / vooruit kijkend, ruimte en tijd gevend voor ontwikkeling van een eigen artistieke taal / stimulerend / nogmaals, betrokken!

Dit zijn de woorden die Productiehuis Rotterdam van haar makers terugkreeg tijdens een recente evaluatie over het functioneren van het huis. Woorden die onze kernwaarden benoemen en die we meenemen in de organisatie van de Talentontwikkeling van Theater Rotterdam.

Nieuwe makers zijn, in het huidige Nederlandse podiumlandschap zelfs meer dan ooit, op zoek naar een inspirerende omgeving die hen beschutting biedt maar die hen tegelijk serieus neemt. Theater Rotterdam biedt ruimte om te verdiepen en te werken aan een professionele omgeving van co-creatoren, artistieke en productionele medewerkers en speelplekken (theaters, festivals, kunstcentra in binnen- en buitenland). Op die manier wordt een fundament voor de toekomst gelegd.

Uitgangspunt bij onze talentontwikkeling is een meerjarige samenwerking met een nieuwe theatermaker of -groep: een reeks projecten en voorstellingen waarin de maker zijn eigen artistieke pad ontwikkelt, nieuwe samenwerkingen aangaat en een persoonlijke professionele praktijk (zakelijk, productioneel, publiek, artistiek, netwerk) vorm geeft. We begeleiden makers op deze weg en werken met een serieus budget. In gesprekken krijgen makers feedback op hun artistieke plannen, mogelijkheden aangereikt voor coaches of begeleiders (collegemaker, internationale regisseur, vormgever, technisch expert, dramaturg), en we produceren de voorstellingen en projecten. Vervolgens wordt het werk getoond in een rijk programmeringskader dat zowel bijvoorbeeld een kwetsbare kleine zaalvoorstelling als een groot locatieproject verbindt met een geïnteresseerd publiek.

VOORBEELD: SCHWALBE Een voorbeeldtraject van de afgelopen periode is Schwalbe. Als klas, net afgestudeerd van de mime-afdeling, droeg Productiehuis Rotterdam met een beperkt bedrag bij aan de eerste voorstelling die zij onder de hoede van theatermaakster Lotte van den Berg maakten. Er was een artistieke klik tussen de makers en Productiehuis Rotterdam en zo stroomde Schwalbe door in een traject. We organiseerden artistieke coaching door de Britse regisseur/maker Tim Etchells (Forced Entertainment), introduceerden hun tweede voorstelling *Schwalbe speelt vals* in het Europese festivalnetwerk Nextstep en ontwikkelden het jaar daarna de voorstelling *Schwalbe zoekt massa*. Het was tevens de eerste voorstelling die werd ondersteund door het nieuwe netwerk van zeven

Nederlandse vlakkevloertheaters *De Coproducers*. *Schwalbe zoekt massa* ontving uiteindelijk de BNG Nieuwe Theatermakersprijs. Een voorstelling waarvoor de aanvraag door alle publieke fondsen werd afgewezen en voor een groot deel vanuit de frictiegelden van Productiehuis Rotterdam is gefinancierd.

Parallel aan dit artistiek succes leerde Productiehuis Rotterdam Schwalbe een eigen stichting op te richten, begeleidde hen in het zoeken naar een zakelijk leider en adviseerde over het zelf-organiserende karakter van het collectief. Uit internationale projecten met de individuele makers van Schwalbe binnen Theater Rotterdam ontstond het Turks/Nederlandse collectief Copycats, werkte Daan Simons met Wunderbaum en gaf Schwalbe workshops aan het Talent Traject. Vanuit de groep vrijwilligers die speelde in *Schwalbe zoekt massa* ontstond in Rotterdam een grotere interesse voor mime als kunstvorm en daarmee een amateurcursus mime in de stad. Enkele stagiaires van de MBO en HBO theateropleiding Hofplein die in de voorstelling meespeelden, werden het jaar erna toegelaten op de Mime Opleiding Amsterdam. Inmiddels zelfstandig, behouden we de verbinding met het collectief, betrekken hen in (educatie-) projecten, faciliteren hun premières en ondersteunen hen nog enkele jaren met een coproductiebijdrage. Verbinden, risico's durven aangaan, werken vanuit de artistieke kern, autonomie omarmen maar begeleiden, zijn de succesfactoren in dit traject. Eenzelfde verhaal zou geschreven kunnen worden over andere makers van Productiehuis Rotterdam zoals Sarah Moeremans/Moeremans&Sons, Tjon Rockon of Joachim Robbrecht.

HET DNA VAN ONZE MAKERS Onze talentontwikkeling richt zich op makers die werken vanuit een artistiek kader dat ruimte geeft aan verschillende disciplines. Grenzen tussen performance, theater, dans, muziektheater en mime worden op de vloer opnieuw gedefinieerd of ter discussie gesteld. In traditionele termen zou dit multidisciplinair genoemd worden, maar we werken met een generatie makers waarbij cross-overs vanzelfsprekend zijn. Het betreft niet alleen cross-overs tussen disciplines, maar in een veel bredere vorm naar andere beeld- en dansculturen, naar techniek, design, film, games en internet. Het zijn makers die muziektheater definiëren als een mix van opera, videoclip, film en musical.

Bij onze makers zoeken we een oprechte betrokkenheid met de grootstedelijke context waar we onderdeel van uitmaken. Vaak zijn hedendaagse vraagstukken over identiteit, sociale ongelijkheid, culturele en maatschappelijke verschillen, fascinaties voor subculturen en maatschappelijke dilemma's onderwerp van hun voorstellingen. Het maakt hun werk herkenbaar voor publiek in Rotterdam en andere grootsteden.

We geven nadrukkelijk ruimte aan makers met een bi- of multiculturele achtergrond. De afgelopen jaren werkten we met makers als Shertise Solano, Milone Reigman, Carole van Ditzhuyzen (Tijdelijke Samenscholing), Melih Gençboyacı (Schwalbe/Copycats), Tjon Rockon en Nastaran Razawi Kharasani (Kobe). In de komende periode ondersteunen we het werk van Alida Dors op weg naar de middelgrote en grote zaal en starten we een traject met Khadija El Kharraz Alami (Le Mouton Noir).

Om dit profiel van diversiteit verdieping te geven en te verstevigen, werken we samen met performancegroep / theatergezelschap Action Zoo Humain van Chokri Ben Chikha. Ben Chikha promoveerde op het historische concept van de

'zoo humain' als (onder)zoek(s)instrument om etnische, religieuze, nationalistische en economische conflictzones te bevragen. Zijn inhoudelijke en dramaturgische kennis op dit gebied is belangrijk in de begeleiding van onze makers.

PRODUCTIES EN COPRODUCTIES De vijf makers in het talentontwikkelingsprogramma maken per jaar ten minste één productie. Een klein team binnen Theater Rotterdam is hun aanspreekpunt en fungeert als gids in het grotere bedrijf, voor de lokale omgeving van Rotterdam en het nationale en internationale netwerk. Na drie tot vier jaar stromen makers uit naar een volgende meer zelfstandige fase waarin Theater Rotterdam nog wel kan coproduceren en de voorstellingen presenteert, maar niet meer de totale motor is achter het werk.

In 2017 start Theater Rotterdam een nieuw traject met Le Mouton Noir, twee gretige net-afgestudeerde theatermaaksters die beeldend en brutaal werk maken. We zetten het traject voort van de talentvolle regisseur Suze Milius. In 2016 realiseren we samen met Motel Mozaïque haar locatievoorstelling *Huis* – een voorstelling waarbij een klein publiek tijdelijk onderdeel wordt van een bestaand Rotterdams gezin. Een nieuwe productie maken we met het Turks/Nederlands performancecollectief Copycats. Voor performer/danser Ola Maciejewska, afgestudeerd aan Codarts en nu deels werkzaam in Parijs bij regisseur Philippe Quesne, slaan we de handen ineen met *Het Veem – huis voor performance* en geven haar de mogelijkheid zowel binnen de performatieve/beeldende kunstomgeving van Het Veem als in de interdisciplinaire theatercontext van Theater Rotterdam haar conceptuele en toch verleidelijke performancewerk door te ontwikkelen.

Nieuwe makers voor de komende jaren selecteren we in de komende maanden. Deze eerste ontmoetingen in ons huis worden uitgewerkt in een kleinere productie, installatie, performance of interventie en worden in clusters getoond in een lokaal/publiek programma (eerder *Kitchenette* en *Wild Zone*), soms ook in samenwerking met andere partners in de stad met Maas Festival, bij BAR, met APE of tijdens Art Rotterdam.

EEN LEERLIJN MET MODULES Naast de producties, biedt Theater Rotterdam aan ieder talent de mogelijkheid een individuele leerlijn samen te stellen. Deze leerlijn bestaat een aantal mogelijke modules waarmee een talent zijn/haar autonome artistieke en professionele ontwikkeling samenstelt. Gedurende een periode van twee tot drie jaar kan een nieuwe maker gebruik maken van alle kennis en kunde die in Theater Rotterdam aanwezig is. Samen met het team van het Theater Rotterdam maakt hij/zij een programma en ontvangt bij grotere module een (on-)kostenvergoeding.

Voorbeelden van bouwstenen zijn: regiestage bij Johan Simons; montageweek van regisseur Luk Perceval; een deelname aan een onderzoekstraject van Boogaerdt/VanderSchoot; bijwonen van dramaturgiesessies; een eigen educatieprogramma speciaal bij jouw voorstelling creëren; krijg spel en maakadvies van Wunderbaum; aan je artistiek profiel werken met Lotte van den Berg; aan een programma meewerken rondom hyperdiversiteit met theatergroep Action Zoo Humain in Gent; een crash course digitale content strategieën krijgen van Nicole Sanberg; meelopen op de afdeling productie, techniek of ontwerp en van het vakmanschap leren; je rol pakken in een (politiek) debat met Ellen Walraven of Marjolijn van Heemstra.

IDENTIFICEREN VAN NIEUW TALENT De programmeurs en theatermakers van Theater Rotterdam werken samen aan het identificeren van nieuw talent. Dit gesprek vindt nu al plaats tussen de programmeurs van de Rotterdamse Schouwburg en Productiehuis Rotterdam en wordt binnen Theater Rotterdam uitgebreid met de nieuwe artistieke kernen.

Een aantal Theater Rotterdam theatermakers (waaronder Johan Simons, Suzan Boogaardt, Bianca van der Schoot, Erik Whien) geeft (gast-)lessen op academies en theaterscholen en volgt zo van binnenuit de ontwikkeling van bijna of net afgestudeerde makers. We zien afstudeerpresentaties en jong werk op festivals en in kleine theaters. We sporen selfmade makers in de stad op. Aangetrokken door ons profiel, vragen jonge theatermakers zelf een gesprek aan, of we ontmoeten hen via één van de netwerken waar we deel vanuit maken.

Samen met landelijke collega productiehuizen Generale Oost en Het Huis organiseren we informele ontmoetingen met de jongste generatie makers die zich bij ons willen introduceren en tonen in verschillende fases elkaars werk. Op stedelijk niveau stemmen we af met andere talentontwikkelingsplekken. Met Showroom Mama en Dansateliers faciliteren we een openbaar, thematisch gesprek tussen makers/kunstenaars onderling. Op die manier delen we kennis over opkomend talent en wisselen op verschillende niveaus interesse, programma en werkwijze uit.

ONTMOETEN EN VERBINDEN Belangrijk voor jonge makers is het ontmoeten van vakgenoten én publiek. In het huidige bestel waarin theaters worden gedwongen steeds minder 'risicovol' te programmeren, heeft nieuw podiumkunstantalent moeite voldoende speelplekken te vinden en dus publiek op te bouwen.

Theater Rotterdam investeert in de verbreding van het werkveld van nieuwe makers door:

- zelf ruimte te maken voor nieuw talent van andere productiehuizen of zelfstandig opererende beginnende gezelschappen (vaak te zien in Krijn Boon Studio en op festivals).
- actief te participeren in nationale programma's en samenwerkingen om nieuw talent zo veel mogelijk op maat te ondersteunen en buiten de standplaats te laten spelen, zoals met:
 - De Coproducers – speel en coproductienetwerk van Theater Frascati, Theater Kikker, Theater aan het Spui, Zwolse Theaters, De Verkadefabriek, Toneelschuur Haarlem en de Theater Rotterdam.
 - Theater Kikker, Theater aan het Spui, Theater Frascati en Theater Rotterdam trachten voor onderlinge producties speelmogelijkheden op maat en op kortere termijn te faciliteren
 - Grensverkeer – speel en coproductienetwerk voor nieuwe makers tussen België en Nederland i.s.m. o.a. WorkspaceBrussels, de theatermaker en Brakke Grond.
 - VlaamsNederlands performance/dansnetwerk - huizen die performatief werk ondersteunen, uitwisselen en gezamenlijk investeren in publiek. O.a. met Het Veem, Amsterdam en SPRING Festival, Utrecht en C-Mine in Genk; STUK, Leuven;
- Ons hard te maken voor ook de nieuwste generatiemakers in het buitenland, via Europese netwerken als Create to Connect, Imagine 2020, Theatron en andere Europese producerende huizen en via individuele contacten van onze programmeurs en makers

INTERNATIONALE RESIDENTIES Aan de internationale programmering van Theater Rotterdam koppelen we internationale residenties. Per jaar werken twee internationale makers/groepen enkele weken in Rotterdam, gevolgd door een presentatie of voorstelling. Soms werken zij samen met één van de makers van Theater Rotterdam, zoals met Boogaardt/VanderSchoot of Schwalbe, of met Rotterdammers aan een lokale versie van hun project. Eerder coproduceerde Productiehuis Rotterdam in deze vorm werk van Meg Stuart/Rita Vilhena, Copycats, Ola Maciejewska en Olivier Dubois. In de nieuwe periode ondersteunen we werk van Trajal Harrell, zijn we in gesprek met performer Claire Sobottke en produceren we werk van Jan Martens (i.s.m. amateurs uit Rotterdam).

Theater Rotterdam maakt ontmoetingen tussen nieuwe makers en internationale makers toegankelijk, spontaan in de foyer of in speciaal georganiseerde masterclasses in samenwerking met de Rotterdamse opleidingen. Doel van deze residenties is de artistieke dialoog tussen de verschillende generaties theatermakers van Theater Rotterdam, Rotterdamse makers, hun internationale collega's en het publiek te stimuleren om zo de zoektocht naar nieuwe theatervormen niet op een eiland te onderzoeken, maar in de brede context van een nieuw te ontwerpen Europese cultuur.

TALENTONTWIKKELINGSKETEN Hoewel de Talentontwikkeling van Theater Rotterdam pas op het einde van deze aanvraag wordt beschreven, vormt ze het hartstuk van onze werking, het cruciale middendeel van onze talentontwikkelingsketen. Via onze Educatie maken kinderen en jongeren kennis met de kunsten, we begeleiden hen naar de kunstvakopleidingen met behulp van de jongerenperformances van TRoep en het Talent Traject. Tijdens de kunstvakopleiding blijven we in contact door stages te verzorgen en door gastlessen, workshops en projectbegeleidingen van Theater Rotterdam-makers. Binnen de afdeling Talentontwikkeling (Tanja Elstgeest) krijgen ze na hun opleiding de kans zich te professionaliseren. Dankzij het Europese platform (Johan Simons) en het domein Ontwikkeling & Onderzoek (Bianca van der Schoot) ontstaan er kansen om zich verder te bekwamen. Zo kunnen ze niet alleen eerste prille voorstellingen maken, maar een rijk en uitdagend traject afleggen om, mogelijk, binnenkort te excelleren.

Slotwoord

Het mag duidelijk zijn dat voor onze gehele werking het internationale en het Rotterdamse perspectief onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Theater Rotterdam is als een boom met een diep wortelstelsel, met brede takken en vele bladeren. Een gezond theater, waar vele generaties naast en met elkaar werken, waar vertrouwde gezichten en herkenbare verhalen worden afgewisseld met onbekende, verrassende, bevreemdende elementen. Een theater dat duurzaam met zijn middelen, mensen en omgeving omgaat. Een theater dat letterlijk en figuurlijk midden in de stad staat. Een theater dat zich wekenlang intensief met een buurt verbindt, of dat plotselinge guerilla-acties in de straten rond het Schouwburgplein organiseert. Een theater dat naar nieuwe vormen zoekt voor het Nederlandse grote zaaltheater, dat grote thema's aanspreekt en met haar voorstellingen gericht door het land reist. Een theater dat gelooft in de verbindende, activerende en helende kracht van kunst.

De aanvraag die u leest is opgesteld in het lettertype SYBOLD SANS, een eerbetoon aan de Nederlandse architect Sybold van Ravesteijn (1889-1983) bekend van Diergaarde Blijdorp en het oude Station Rotterdam Centraal. Het lettertype, ontworpen door Diederik Corvers, heeft drie variaties in vorm die de ontwikkeling in het werk van Van Ravesteijn volgen: van een functionele lettervorm met elegante details, tot uiteindelijk een dynamisch beeld met hoekige verfraaiing.